

Jaarverslag van de Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Weer- en Sterrenkunde (KNVWS) over het jaar 2023

1. Inleiding

De KNVWS werd in 1901 opgericht met het idee dat wetenschap voor iedereen toegankelijk moet zijn. Bij onze landelijke organisatie zijn tientallen verenigingen en sterrenwachten aangesloten, waardoor we duizenden mensen in ons land verbinden en jaarlijks vele tienduizenden bezoekers verwelkomen.

De KNVWS verenigde in 2023 in totaal 59 lidorganisaties. AstronA werd in april 2023 het 59^e lid van de KNVWS.

Ereleden en lidorganisaties per 31 december 2023

7 Ereleden: J.A. de Boer, G. Comello, M. Drummen, N.J.J. de Kort, P. Louwman, J. Meeus, H. Olthof.

27 Regionale organisaties: Alkmaar, Amsterdam, Apeldoorn-Deventer-Zutphen (Triangulum), Arnhem, Almelo (AstronA), Astro Friesland, Breda, Delft, Den Bosch, Den Helder, Eemsmond, Eindhoven (EWSK), Friesland, Gelderse Vallei, Groningen, Leiden, Nijmegen, Noord-Drenthe, Rotterdam, Tilburg, Utrecht, Venlo, Zaanstreek, Zuid-Drenthe, Zuid-Holland-Zuid, Zuid-Limburg, Zwolle.

23 Publiekssterrenwachten: Amersfoort, Bussloo, Coenraad ter Kuile (Enschede), Copernicus (Overveen), Cosmos Sterrenwacht, Halley (Vinkel), Hellendoorn (Nijverdal), De Jager (Texel), Limburg (Heerlen), Observeum (Burgum), Phoenix (Lochem), Rijswijk, Saturnus (Heerhugowaard), Sonnenborgh (Utrecht), Tivoli (Oudenbosch), Sterrenwacht Gooi en Vechtstreek ('s Graveland), Philips Sterrenwacht (Eindhoven), Volkssterrenwacht Orion (Bovenkarspel), Tweelingen (Spijkenisse), Werkgroep Leidse Sterrewacht, CAMRAS (Radiotelescoop Dwingello), Philippus Lansbergen (Middelburg), Corona Borealis (Zevenaar).

9 Thematische verenigingen (werkgroepen): Astrofotografie, Kometen, Maan en Planeten, Meteoren, Sterbedekkingen en kleine planeten, Veranderlijke Sterren, Weerkunde (VWK), Zon en de Jongerenwerkgroep (JWG).

Bestuur

De samenstelling van het bestuur was na de ALV in 2023: dr. L Ellerbroek (voorzitter), dr. M.J.N. Jacobs (penningmeester), J. Kuiper, H.G.J. Rutten, C. Chatziantoniou, I.N. Stellingwerf (secretariaat).

Algemene ledenvergadering

De 13e Algemene Ledenvergadering werd op 6 mei 2023 weer in persoon gehouden, in de Maria Christina-kerk in Den Dolder. De vergadering verliep soepel: 25 lidorganisaties werden vertegenwoordigd.

Overlijden P. Louwman

Ere-lid Peter Louwman overleed op 21 juli 2023. Peter was een bevlogen verzamelaar van telescopen en andere optische instrumenten met vele verdiensten voor de (K)NVWS. Peter ontving in 1999 de Dr. J. van der Biltprijs. Zijn verdiensten werden omschreven als: "Popularisering van de sterrenkunde gedurende een lange reeks van jaren". In 2000 verscheen daarover een artikel in Zenit. De oorkonde vermeldt dan ook: "Hart van Maan en Planeten, heelal-gids voor jong en oud". Zeker is, dat voor veel sterrenkunde-amateurs het zien van de Maan en planeten zoals Jupiter en Saturnus in de telescoop de eerste aanzet gaf tot een verdergaande belangstelling voor de sterrenhemel. Dat was zo is en nog steeds zo. Middels zijn lidmaatschap van de Werkgroep Maan en Planeten liet hij zien dat na die eerste kennismaking een verdere verdieping wachtte.

Peter steunde veel afdelingen door lid of donateur te zijn. Dat was zo bij Christiaan Huygens in Zuid-Holland, Sterrenwacht Rijswijk, Galileo in Zuid Limburg, bij Saturnus in Heerhugowaard en waarschijnlijk ook nog bij veel andere. Uitjes werden ook vaak georganiseerd naar zijn museum in Den Haag, waarbij Peter toelichting gaf bij zijn collecties, voornamelijk bestaande uit historische telescopen.

Peter heeft veel betekend voor de KNVWS en haar leden, en via zijn museum zal hij nog lang veel voor de sterrenkunde kunnen betekenen.

2. Onderscheidingen Van der Biltprijs en Van Woerdenprijs 2023

In 2023 werd de Van der Biltprijs uitgereikt aan Astrid Eeuwes (lid van publiekssterrenwacht Bussloo), voor haar onderzoek aan micrometeorieten, alsmede haar enthousiasme en originaliteit in het verspreiden van kennis over dit onderwerp. De uitreiking vond plaats als afsluiting van de ALV op 6 mei. De Van Woerdenprijs is in 2023 niet uitgereikt, omdat er geen kandidaten werden voorgesteld.

3. Evenementen

Landelijke Sterrenkijkdagen

In het weekend van 24-26 februari vonden de 47e Landelijke Sterrenkijkdagen plaats: dit jaar deden 56 locaties mee. Er werden ongeveer 10.000 bezoekers gemeld, mede vanwege de promotie door lokale media, interviews op NPO1 en een artikel in de Volkskrant vanuit Assen.

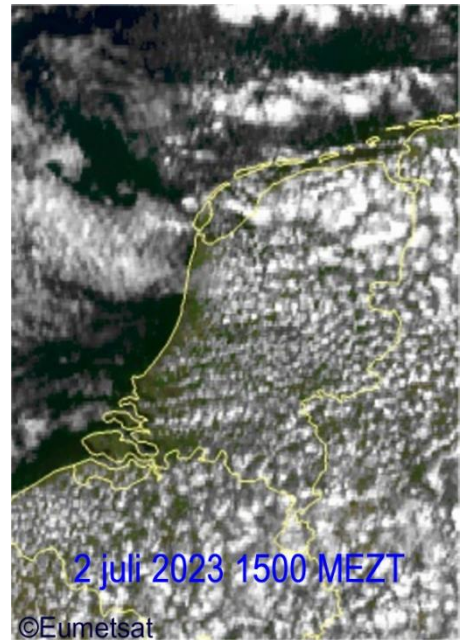
Uit de terugkoppeling van deelnemende locaties klonk veel enthousiasme over de opkomst en het meedoen aan de volgende editie. Er werd gedurende 3 avonden een speciaal Sterrenkijkdag-weerbericht opgesteld en op de KNVWS website geplaatst. Daarbij werd het weer- en wolkenbeeld voor die avond en een vooruitzicht voor de volgende avonden gepresenteerd. Wolkenvelden en opklaringen wisselden elkaar regelmatig af op alle 3 avonden. De eerste avond waren er enkele lichte buien, de tweede avond waren er nog

enkele buitjes in de (noord)oostelijke regio's, maar hadden opklaringen elders de overhand. Zondagavond leek aanvankelijk goed maar toch ontstonden er enkele hinderlijke wolkenvelden.

Landelijke Zonnekijkdag

Op zondag 2 juli vond de zonnekijkdag plaats: het eerste lustrum, waarmee deze dag een vaste plek in de jaarlijkse kalender heeft verkregen en als benaming is omgedoopt in Weer- en Zonnekijkdag! Het weer was dit jaar wisselend met de meeste zon in het midden en westen van het land. In het noorden en oosten verdween de zon rond 3 uur achter uitspreidende wolken (zie ook de satellietfoto van dat moment).

Er deden 28 locaties mee, en in totaal zijn er 685 bezoekers gemeld (door 12 deelnemende organisaties). Ook dit jaar werd aandacht gevraagd voor het 'Weer' wat een extra dimensie aan de zonnekijkdag kan brengen. Vanuit de Vereniging voor Weerkunde en Klimatologie (VWK) waren 11 personen beschikbaar die weerkundige ondersteuning konden geven in de vorm van een PP-presentatie of uitleg over het actuele weer. Helaas maakten slechts 6 organisaties gebruik van de fysieke 'weerkundige' ondersteuning vanuit de VWK.

Nacht van de Nacht

De 19e Nacht van de Nacht viel op zaterdag 28 oktober 2023. Leden van de KNVWS werden uitgenodigd om die dag ook een activiteit te organiseren, waarvan een aantal gebruik maakten.

U miste misschien het overzicht van alle sterrenkundige evenementen op één plek bij elkaar op de KNVWS website, zodat bezoekers eenvoudig konden zien waar je op deze nacht de mooiste sterrenhemel of sterrenkijkactiviteiten kon beleven.

Open dag Estec

Inmiddels voor de derde keer, had de KNVWS een stand in de hal van de Nederlandse Ruimtevaartindustrie op de open dag van ESTEC op 8 oktober. Samen met de JWG, de Werkgroep Meteoren, en de Werkgroep Leidse Sterrewacht, was er voor de meer dan 8000 bezoekers informatie over onze leden en hun activiteiten. Beschikbaar gestelde posters verdwenen als sneeuw voor de zon.

De Dag van de Meteoriet te Diepenveen

Op 27 oktober 2023 was het precies 150 jaar geleden dat er een meteoriet bij het dorp Diepenveen insloeg. In samenwerking met de Historische Vereniging Dorp Diepenveen en omstreken (HVDD) is er door de KNVWS deze dag een aantal activiteiten georganiseerd in en rond het Kulturhus in Diepenveen. In de hoofdrol natuurlijk de meteoriet, die permanent wordt bewaard in Naturalis in Leiden. Overdag waren meteorietencollecties van Alex Scholten, Marco Langbroek en Gert Jan Netjes in de aangrenzende sporthal te bewonderen en kreeg de jeugd van Astrid Eeuwes informatie over micrometeorieten. Het NOVA-planetarium was ook beschikbaar en er werden enkele presentaties verzorgd. 's middags

werd een gedenkbord onthuld bij de inslagplaats en gaf Felix Bettonvil een demonstratie met de Meteoriet Impact Simulator. Later in de middag werd door Henk Nieuwenhuis een herinneringsmonument onthuld naast het Kulturhus, een 30x vergrote kopie van de meteoriet. HVDD-voorzitter Helderman overhandigde daarna aan burgemeester Koning van Deventer het eerste exemplaar van een speciaal boek over de Diepenveenmeteoriet. Tijdens het avondprogramma werden er een vijftal publiekslezingen (symposium) gegeven door meerdere bekenden van de KNVWS, waaronder Niek de Kort, Jacob Kuiper en Felix Bettonvil. Ook gaven oud-voorzitter Sebastiaan de Vet en huidige KNVWS-voorzitter Lucas Ellerbroek een presentatie, waarbij ruim 125 bezoekers aanwezig waren. De lokale bevolking was zeer goed vertegenwoordigd, dit toch enigszins in contrast met het aantal KNVWS-ers. Naar schatting zijn er gedurende de gehele dag zo'n 300 bezoekers afgekomen op de Dag van de Meteoriet!

4. Subsidies aan projecten

Nationale Sterrenkunde Olympiade

De voorrondes van de olympiade vonden plaats op middelbare scholen door het hele land. De finale hiervan vond plaats van 14 t/m 16 juni op het Anton Pannenkoek Instituut in Amsterdam. Naast het maken van opgaven werden er ook verscheidene hoor- en werkcolleges gegeven aan de kandidaten. De KNVWS heeft 300 euro steun geboden voor het uitreiken van prijzen aan de beste kandidaten, en stelde daarnaast een JWG-jaarlidmaatschap beschikbaar aan alle finale-deelnemers. Zeven personen maakten hiervan gebruik.

5. Sterrengids

Aan de Sterrengids 2023 werkten als auteur of anderszins mee: Erwin van Ballegoij, Felix Bettonvil, Reinder Bouma, Andreas Dill, Mat Drummen, Eddy Echternach, Rob van Gent, Adri Gerritsen, Guus Gilein, Edwin Goffin, Martin van Ingen, Roy Keeris, Jan Meeus, Anton Peters, Ans de Rooij, Harrie Rutten, Ton Schoenmaker, Vincent van de Vrede, Wil Tirion, Harold Wevers, Gert Wilkens.

6. Zenit

In 2023 waren weer veel artikelen geschreven door leden van onze lidorganisaties. Er waren onder meer: een verhaal van de met de Jan van der Bilt-prijs onderscheiden Astrid Eeuwes, en over de uitreiking van de van der Biltprijs aan haar. Er was nieuws over het symposium op de Dag van de Meteoriet. Er waren in memoriams voor Günther Können en voor Peter Louwman. Ook aan het 80 jarig bestaan van Orion West Brabant. Daarnaast was er in elk Zenitnummer plaats voor activiteiten van onze leden. Daar zou nog wel meer ruimte voor mogen zijn.

7. Communicatie: sociale media en website

In 2023 is geprobeerd om alle belangrijke evenementen van de KNVWS, alsmede artikelen van onze leden op de website te plaatsen, om het verenigingsgevoel levend te houden. Er is nog steeds een verschil in het actueel houden van agenda's van verenigingen, waarbij niet elke lidorganisatie gebruik maakt van de KNVWS-agenda. Met de gezamenlijke inspanning van alle lidorganisaties kunnen we mede op deze manier knvws.nl dé portal voor de amateur weer- en sterrenkunde van Nederland maken. Ook kan het invullen van de KNVWS-agenda helpen bij het aantrekken van geïnteresseerden voor de georganiseerde lezingen en activiteiten.

In 2024 hopen we een community coördinator te hebben die een actieve rol zal gaan spelen om lidorganisaties hierin en op andere manieren te ondersteunen in de communicatie en het gevoel van verbondenheid.

Geagendeerd op de ALV op 18 mei 2024.

Het dagelijks bestuur van de KNVWS,

Lucas Ellerbroek (voorzitter)

Martien Jacobs (penningmeester)